

SOBOTNA PRILOGA

Mokrócvetéče rož'ce strategije

K

aj Slovenci ta čas – recimo od adventa do bogve katere velike noči – bolj potrebujemo: sodobno, učinkovito orožje (zakaj ne patriotov, ki so na odličnem glasu?) ali dobro (se pravi sugestivno in hkrati berljivo) poezijo? Vprašanje je najbrž na prvi pogled tako trapasto, da lahko mobilizira le kako zanikrno lirično kreaturo ali pa, na drugi strani, pregreto glavo zelo mladega kadeta. Toda – ali se nismo v svoji »tisočletni zgodovini« ukvarjali že z bolj obešenjaškimi dilemami? Na primer, kje in kaj so rovtarske Atene? Kako se prav napiše kaša? Ali novejša: kdo smo pravzaprav, Veneti, nemara Etruščani? In čisto nazadnje: so vodilni kadri v kulturnih ustanovah lahko Neslovinci? – Poskusimo torej, na tradicijo se je vedno mogoče opreti, zlasti domačo.

Orožje ali poezija torej (razumljivo, da imamo pred očmi tako celoten obrambni kompleks kot celotno območje umetnosti in kulture). To vprašanje je latentno z nami že vsaj od poletja, na jesen je začelo dobivati otipljive oblike in sicer previdnih in olikanih dialogih; in bolj ko so se dnevi krajšali in mračili, bolj je postajalo jasno, da imamo problem. Najprej tistega, ki ga je mogoče meriti v odstotkih in se nanaša na denar iz proračuna za obrambo in za kulturo; odmerka sta tako daleč narazen, da je razdalja z vidika kulture vsaj neokusna.

A zdi se, da je problem hujši na načelni ravni. Ne zato, ker ga ni mogoče izraziti numerično, temveč zato, ker so njegove razsežnosti nasploh nejasne. Ni jasno, kje teče razmejivna črta med obema sferama, saj sega od cankarjanskih kamric v slovenskih srcih do odločilnih soban v državnih ustanovah. Z drugimi besedami: načelno smo pravzaprav vsi na obeh straneh. Zato je pravzaprav logično, da so konflikt, ki ima korenine v slehernikovi intimnosti, sicer jasno in razumljivo, a vendar na simboli ravni odločno artikulirali šele kulturniki. Zgodilo se je pri televizijski okrogli

mizi – pred kratkim, na začetku zime, ko je tudi olikanost kulturnega dialoga že izdatno popustila (spomnimo se pisma, ki ga je obrambni minister pisal predsedniku slovenske ekspoziture PEN).

Tedaj je eden od povabljenec k omizju, pesnik Niko Grafenauer, razmišljal takole. Država zanj ni »primoordinarna«, respektira pa jo toliko, kolikor zmore kot vrhovna nacionalna ustanova zaščititi pesnikovo intimno domovino, se pravi jezik. Imeti tako zaščito, pa pomeni imeti obrambni raketni sistem patriot. Prav hitro je takemu premišljevanju oponiral Boris A. Novak, tudi eden od najpomembnejših pesnikov v teh krajih. Dejal je, da so bile za Slovence doslej najučinkovitejše orožje Pršernove Poezije. In tako naj bo tudi za naprej, sledi verjetno iz Novakove intervencije, ki je sicer ni definitivno zaokrožil.

V tej luči je dilema poezija ali orožje morda že manj nesmiselna. Iz nje je razviden širši nacionalni kontekst, ki ob sinhronijo aktualnih dogajanj vključuje diahronijo historičnega slovenstva. In tudi prevesti je dilemo mogoče v historične kategorije. Ali naj nova slovenska država (prva in edina v modernem smislu) bazira na »kulturi in prosveti« ali pa naj se opre predvsem na »osveto«, na moč in veljavo, ki bo domačo kulturo enkrat za vselej zaščitila in jo končno odrešila nevaležnih opravkov v zvezi s poleganjem po obrambnih okopih in dajanjem korajže?

Zaradi zgodovinskih konotacij in še bolj zaradi aktualnih strateških vprašanj, pred kateri smo postavljeni, se seveda zdi, da gre za ta čas relevantno in legitimno slovensko dilemo. Navsezadnje razmišlja Niko Grafenauer logično: če izgubimo »intimno domovino«, tudi tisti, ki smo v njej, recimo, manj večje doma, tedaj je (bilo) vse skupaj zaman. Nič nam ne pomaga še tako sijajni umetniški genij, ki žari med Slovinci – vse naše sanje in blokirane zmogljivosti – če je to nedolžnost brez zaščite. Prav pa ima najbrž tudi Boris A.

Novak. Ne le glede preteklosti, ko so bile Poezije res »orožje«, tudi za prihodnost. Zavest o mirnem in varnem ustvarjanju, ker nad njegovim nebom skrbno bedijo perfektni sistemi zemlja-zrak, je vendar ključna zavest, ki bi nas nadležno obletala kot Sartrove muhe Tebanice. In poleg tega, kolikšna je vrednost katerekoli intimne domovine, če si mora svoj svobodni obstoj zagotoviti s paktom, ki ga sopodpisuje orožje. Obrniti ga je namreč mogoče v katerokoli smer.

Kakorkoli že prekladamo obe opciji (in verjamemo, da se ob Novakovi na slovenskem »generalštabu« prizanesljivo krohtajo, ob Grafenauerjevi pa si previdno manje roke), vse kaže, da je problem poezija ali orožje, bodisi v nacionalnopsihološkem bodisi v finančnoprireditnem smislu, lažen. Natančneje, zastavljen je v horizontu predmoderne, se pravi razsvetljenskega sveta ter njegovih dualističnih koncepcij narave in človeka, družbe in posameznika, modrosti in humanizma; in ne na predpostavkah moderne in postmoderne globalnosti in integriranih sistemov. Za te predpostavke alternativna puška ali pesem pač ne more biti relevantna zgodovinska dilema, ker z njo ni mogoče zaobseči modernih kvalifikatorjev (nacionalne) moči. Ti izhajajo iz »mekhkih« tehnologij, informatike, ekološke paradigme, kvalitete življenja... V tem smislu se zdi klasičen spor med državo (kaj šele njenim obrambnim ministrstvom!) in kulturo (kaj šele poezijo!) seveda popolnoma neproduktiven, pač, po eni strani, rezultat naših resnično arhaičnih in kaotičnih produkcijskih zmogljivosti, in, po drugi strani, kar se zdi vsaj na kratek rok bolj usodno, arhaične in obstruktivne politične mentalitete.

Pravi problem je namreč v tem, da evropske in svetovne konkurenčnosti slovenske kulture kot ene od zelo bistvenih dimenzij nacionalne promocije ne moremo graditi na patriotih, ki varujejo tudi pesniško nebo, in ne na Pršernovih Poezijah; te

nam sicer lahko dajejo notranjo moč in spodbudo (če malo politiziramo), ne moremo pa si domišljati, da je slovenska »knjiga knjig« že sama po sebi dovolj za mednarodno kredibilnost slovenske kulture. (Pri tem je seveda jasno, da ne Grafenauer in ne Novak svojih stališč nista postavljala v tem izvedenem, dobesednem pomenu).

Kdor je kdaj prelistaval svetovne literarne leksikone ali enciklopedije, jih je žalostno odlagal. V njih je tu in tam sicer mogoče naleleti na Pršerna, tudi Cankarja, a prav gotovo ta frekvenca in zlasti obseg izbora nista v nikakršnem sorazmerju z realnim potencialom slovenske, še posebej novejšje literature; in še posebej ne, če primerjamo registre drugih majhnih književnosti, vsehvi Hrvate in Srbe. A omenjeni priročniki so seveda le ena od informacijskih central, in to najbolj arhaična, kjer se zbira vse, kar je v območju kulture pač za spoznanje bolj večno kot minljivo... In kjer nas absolutno ni. Če bi morali soditi zgolj po vključenosti v svetovne terminale podatkov, smo Slovenci komaj nekakšna virtualna etnija, daleč od moderne, v planetarno infrastrukturo razvejane nacionalitete. V tem smislu ima vprašanje o orožju in poeziji seveda docela antikvarno vrednost – toda če že govorimo o enciklopedijah, tedaj je najbrž jasno, da naša prva ambicija ne more biti popestritev svetovnih vojniških geslovnikov.

Promocija slovenske kulture torej. Prejšnji režim je v ta namen izvrtel nekaj kanalov, še v konjunkturalnih šestdesetih letih. A ker so od vsega začetka funkcionirali administrativno, ker so bile to fasadne institucije za dokaz »demokratične« odprtosti v svet, so prav kmalu začele delovati sklerotično, brez operativne zveze z živo slovensko kulturo, ki je po vojni živa in živahna nedvomno bila, kljub občasnim ideološkim zastranitvam in skandalom in kljub permanentni psihološki avtocenzuri. Prejšnja oblast je torej za izvoz kulture, ki naj bi zunaj nenehno potrejevala preprosto onto-

loško dejstvo, da smo, naredila malo, a ni mogoče reči, da ničesar. Čeprav je bila zavest o problemu na udobni, načelno-formalni ravni daleč močnejša kot konkretni učinki. Navsezadnje so bili »promovirani« le tisti, ki so se znali »prodati« sami.

V zadnjih mesecih pa je promocija slovenske kulture na tujem magična sintagma. Razumljivo, da gre v tej – osamosvojitveni – fazi predvsem za kulturo kot del zunanje-politične strategije. Kultura bo torej še enkrat (poslednjič?) odigrala ubogljivo vlogo naciotvorne deklacije za vse, le da bo tokrat v ospredju njena praznina, ornamentalna oprava. Če bo res tako, tedaj se dilama orožje ali poezija zastavlja na novo: namreč, koliko je še časa do takrat, ko bo začela poezija opevati orožje, pač v skladu z melodično tradicijo »mašince«, ki naj »zagode«.

Po drugi strani pa je »promocija« kot dolgoročna investicija trenutno osrednje boljše slovenskih kulturnih konceptov. Jasno, kdor bo osvojil ta teritorij s pametnim programom, ki ga je mogoče tudi operacionalizirati, ta bo kulturo vodil in ne le opravljal. Za zdaj seveda ne kaže (ampak to je res že neokusno ponavljati), da bi sedanje ministrstvo to bitko dobilo, saj nima niti strategije, kako promocijsko strategijo sploh vzpostaviti. V dobrem letu in pol je ministru uspelo ohladiti marsikatero navdušeno in državotvorno kulturniško glavo, ki si je delala iluzije o cvetoči kulturi sredi novega vrta. In seveda oživiti že na pol zakopan arhetip, ki se obnavlja v retrogradnem vprašanju o prvenstvu orožja ali poezije.

Pokojni slovenski pisatelj Jože Javoršek, ki je bil notoričen svetovljan, je nekoč zapisal, da mu kot Slovincu zadostujeta dve knjigi, Pršernove Poezije in potni list. Če potujemo na tuje danes, bomo seveda vzeli s seboj tudi Sto ugank Otona Župančiča.

Peter Kolšek

ZUNANJE MINISTRSTVO

Trije šefi na enega »črnca«

Osamosvojitve Slovenije je prinesla številne nevspečnosti. Ena izmed njih je tudi nujnost postavitve lastne državne uprave in po 8. oktobru tudi obvezen »prevzem« funkcionarjev, ki so doslej služili v Beogradu. Najbolj očitno in naenkrat se je slednje zgodilo na področju slovenske zunanje politike oziroma zunanjega ministrstva. V beograjskem zveznem sekretariatu za zunanje zadeve je namreč do 26. junija in dokončne formalne slovenske osamosvojitve za federacijo delo 29 Slovencev, 47 pa jih je bilo še v diplomatskih in konzularnih predstavništvih Jugoslavije na tujem; skupaj torej 76 ljudi. Dokaj skromno: vedeti moramo, da je bilo na plačilnem seznamu pri Lončarju v začetku letošnjega leta 2.250 ljudi in 700 zaposlenih na tujem, skupaj skoraj 3.000. To pomeni, da je bilo Slovencev v zveznem ministrstvu za zunanje zadeve okrog 3 odstotke, na kar je Rupel opozorjal že veliko prej, preden je prevzel slovensko zunanje ministrstvo. Toda po drugi strani je treba stvari postaviti v primerljiv okvir: tudi na slovenskem zunanjem ministrstvu je delalo okrog 70 ljudi, kar pomeni, da je prišel na enega zaposlenega doma po en zaposleni v ZSZZ. S teoretičnega vidika je v slovenski zunanji politiki – znotraj dveh »držav« – delalo 145 ljudi.

Toda to je postalo očitneje šele po osamosvojitvi, ko so se v Ljubljano vrnili vsi »Beograjčani«. Že pred 26. junijem je število zaposle-

Zunanja ministrstva so povsod eden od stebrov državne uprave.

Tako je bilo tudi v rajnji Jugoslaviji. Zdi pa se, da se organizacijska struktura in nekatere sporne značilnosti delovanja bivšega ZSZZ z vrnitvijo Slovencev na Gregorčičevo prenašajo tudi v slovensko zunanje ministrstvo.

Vsi ti povratniki so si takoj našli lepe službe oziroma položaje. Med tistimi, ki so danes v neposrednem vodstvu slovenskega zunanjega ministrstva (glej razpredelnico), so se iz Beograda vrnili sedanji Ruplov vodja sektorja za sosednje države Alojz Naberžnik (prej strokovni sodelavec v ZSZZ), vodja sektorja za Zahodno Evropo in Severno Ameriko Božo Cerar (tudi strokovni sodelavec v ZSZZ) in njegov pomočnik Zvone Dragan (doslej pomočnik zveznega zunanjega ministra), vodja sektorja za zunaj evropske države Miha Vrhunec (veleposlanik SFRJ v Zairu), bodoči šef protokola Drago Mirosi (veleposlanik SFRJ v Libiji), šef oddelka za stike z javnostjo Ivo Vajgl (veleposlanik SFRJ in tiskovni predstavnik zveznega sekretarja), šef kabineta zunanjega ministra Andrej Logar (delal v generalnem konzulatu SFRJ na Švedskem) in vodja kadrovske službe Mitja Štrukelj (strokovni sodelavec v ZSZZ).

Med bivšimi vodilnimi delavci iz Beograda sta bila poleg Dragana in Vajgla še Jelko

struktura in organizacija dela, ki se je naenkrat nagnila na napačno stran; oboje je sedaj močno podobno strukturi in navadam iz ulice Kneza Miloša v Beogradu, kjer je bil sedež ZSZZ. Tisti, ki so kdaj od blizu videli sedež jugoslovanske diplomacije, bodo takoj vedele, o čem govorimo: povsod sami funkcionarji, namestniki, pomočniki, svetovalci, sekretarji, tajnice, vsi po malem čakajoč na primerne službe v tujini. Podobna struktura je sedaj tudi v slovenskem zunanjem ministrstvu. Če je bilo prej razmerje med tistimi, ki so imeli funkcije, in tistimi, ki so sami sebe imenovali »črnici«, torej operativci, močno v prid slednjim, se je stanje po novem obrnilo na glavo: poleg ministra, dveh pomočnikov in šefa kabineta ter generalnega sekretarja je v zunanjem ministrstvu zaposlenih 19 »svetovalcev izvršnega sveta« in 28 »svetovalcev ministra«. Skupaj ima torej ministrstvo kar 47 svetovalcev, torej 37 odstotkov vseh trenutno zaposlenih. Temu lahko prištejemo še 15 tajnic (te pa morajo sedaj toliko delati, da imajo po 200 neplačanih nadur) in nekaj delavcev za zveze ter dokumentaliste, medtem ko »pomočnikov« in »namestnikov« vseh zgoraj navedenih niti nismo šteli. Eden izmed tistih »črncov«, ki je pred nedavnim pobegnil z zunanjega ministrstva v drugo službo, nam je dejal: »Prej je prišel na enega črnca en svetovalec. Sedaj pridejo kar trije šefi na enega.«

Takšna struktura svetovalcev bi imela svoj smisel, če bi šlo za res strokovne razporeditve in dolgoročno planiranje. Toda v zunanjem ministrstvu so nam vsi, s katerimi smo govorili, povedali, da stvar ni tako: o svetovalcih, ki jih sicer ta hip še nujno potrebujejo, dokler smo v ofenzivi za priznanje, pravijo, da jih je več kot dovolj, medtem ko je deficit predvsem pri mladih kadrih. Tako je sedanja struktura zaposlenih morda kratkoročno koristna, ni pa strateško in dolgoročno premisljena; zato bodo v ministrstvu do konca naslednjega leta, ko bodo zaposlovali še nove ljudi, jemali pretežno le mlade, ki imajo do 5 let delovne dobe, kot nam je zagotovil kadrovski vodja Mitja Štrukelj, sicer tudi eden od povratnikov. S tem so na Gregorčičevi priznali, da se jim je sistem dosedanjega dela povsem podrl: do osamosvojitve so tam še prevladovali mladi ljudje, ki so se od začetka začeli učiti obrti in so se dela tudi z veseljem lotevali, zdaj pa so ti v veliki manjšini in brez prave volje za delo zaradi multiplicirajočih se ovir pri samostojnem ravnanju spričo številnih »svetovalskih« posegov. Zato so nekateri mladi strokovnjaki že pobegnili, drugi se pripravljajo, novih pa ni in jih bodo spričo brezperspektivnosti (oteženo napredovanje, slabe plače, prostorska stiska) tudi težko dobili. S tem je zunanje ministrstvo poseglo v lastno substanco: zadeve spet vodijo svetovalci – kot v Beogradu – v glavnem rekrutirani iz vrst tistih,

ki so bili zaposleni na zveznem sekretariatu in ki bolj ali manj čakajo na ugodne priložnosti za odhod v eno izmed tridesetih predstavništev na tujem v naslednjem letu. Tako bodo čez leto dni sicer problemi razporejanja starih kadrov, nastali s slovensko osamosvojitvijo (ko je bilo ZM dolžno vzeti v službo ljudi iz Beograda), kmalu rešeni, toda v sedanjem času, ko je treba operativno delovati, je vprašanje pristojnosti zmedeno rešeno – zato tudi pripravljajo novo sistematizacijo, s čimer priznavajo, da delo ne poteka, kot bi moralo oziroma kot je prej – predvsem pa je kadrovska načrtovanje, ki bi ga lahko začeli od nič in ga tudi sistemsko rešili, potisnjeno v stran in prestavljeno na leto 1992. Ministru Ruplu seveda ne gre očitati brezbrzičnosti: ob svoji zunanje-politični prezaposlenosti se je težko ukvarjal še z notranjo organizacijo, moral pa bi svoje podrejene priganjati k iskanju pravih rešitev. Te ga pa ni storil, oziroma če je, rezultati še niso vidni. In tudi znotraj vlade (proračuna) si ni pridobil toliko denarja, da bi lahko pri nekaterih stvareh bolj svobodno odločal. To pa niti ni več samo njegova krivda.

Darijan Košir

»Ker na tujem ne bomo imeli veliko lastnih predstavništev, bomo v ministrstvu potrebovali ustrezno močno infrastrukturo,« je v zvezi s kadrovskimi načrti v ministrstvu na Gregorčičevi 23 pojasnil zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. »Sčasoma bo na ministrstvu okrog dvesto zaposlenih, še sto ali dvesto pa na veleposlaništvih v tujini. Mislim, da je to za tako majhno državo primerno število. Vedeti je treba, da ne bomo imeli 80 veleposlaništev, ampak recimo, dvajset, in to večinoma z dvema tremi ljudmi. Kar se da racionalno si bomo pomagali tudi z gospodarskimi predstavništvi, s časnimi konzuli in podobno. To bo še posebno pomembno zato, ker imamo v proračunu malo denarja, manj kot milijardo tolarjev – naj za primerjavo povemo, da nas bo obramba stala trinajst milijard... S to milijardo bomo, upamo vsaj, zgradili neko minimalno diplomatsko zastopstvo v tujini.« Minister Rupel si ne pusti očitati dejstva, da je vzel v ministrstvo vse Slovence iz bivšega Lončarjevega ministrstva, ki bodo kmalu odšli v diplomatske službe v tujino: »Dejstvo je, da v Sloveniji nimamo veliko diplomatskega kadra, najboljši pa so vendarle med tistimi, ki so prišli iz Beograda. Sicer pa je zunanja politika odprta za vse ljudi, ki se zanjo zanimajo, pomembno pa je, da se zunanja politika čim bolj odziva vplivu Demosa ali katerekoli stranke. Zato sem tudi predlagal, naj se pri skupščinski komisiji za mednarodne odnose ustanovi no-

seben svet za kadrovske zadeve. Ta svet je ustanovljen, vodi ga dr. Bucar, v njem pa so še bivši diplomati, profesorji. V diplomacijo se namreč vse preveč mešajo strankarski interesi in včasih prihaja do položajev, ko jih s strokovnimi argumenti ne moremo preglasiti.«

Na vprašanje, ali se ne bo treba sprijazniti s tem, da bo v enomer treba pragmatično iskati pravo mero med merili strokovnosti in strankarskimi barvami kandidatur za diplomatske službe, pa je dr. Rupel odgovoril:

»Odzivam se na vse predloge. Kolikor imajo stranke usposobljenih ljudi, če delajo na ministrstvu ali pa so že v tujini. Naj opozorim na dejstvo, da je bil krščanski demokrat Majcen takoj ob prvi priložnosti poslan na konzulat v Celovec in da smo krščanski demokrat na ljubo črtli prejšnjega kandidata. Zdravje gresta med diplomate socialdemokrata Bohova in Sinkovec. Iz moje stranke ne gre nihče nikamor, zato imam pri tem popolnoma čisto vest. Ne morem pa ravnati tako, kot se je dogajalo pri nas takoj po drugi vojni, ko so jih iz goste poslali naravnost v diplomacijo, ker so bili »naši«. Zaradi tega stališča sem prišel navzkriž z nekaterimi iz Demosa, toda pri tem mislim vztrajati do konca.«

R. D. Š.

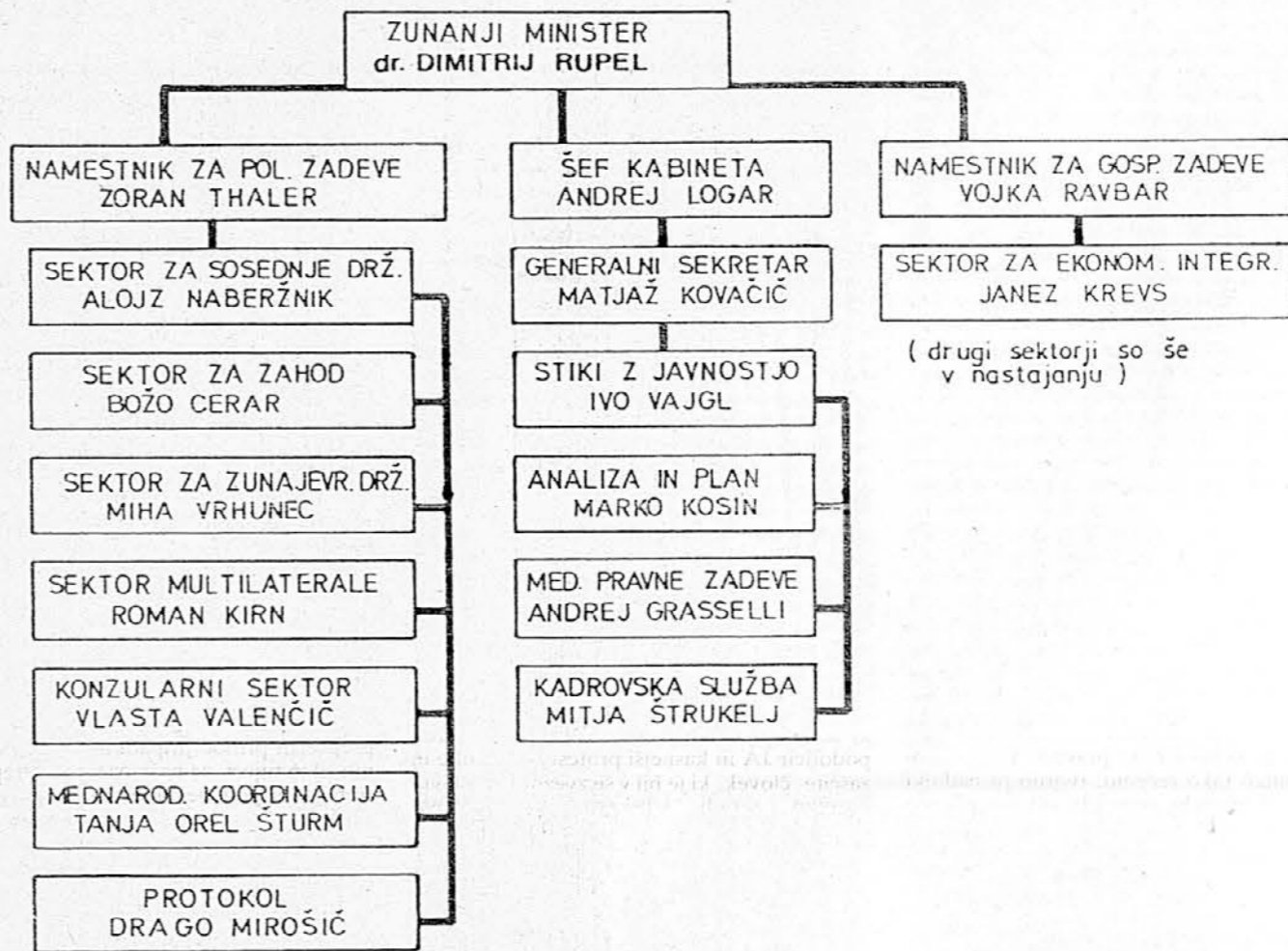
nih na ministrstvu na Gregorčičevi zaradi nujnih osamosvojitvenih del poskočilo na 92 ljudi, kot nam je zaupala kadrovska šefica Duška Mitrović-Merc, iz Beograda pa se je vrnilo še 68 »delavcev«. To bi skupaj pomenilo 160 zaposlenih. Vmes je bilo nekaj upokojencev in predvsem odhodov z ministrstva, posebej v Bavčarjevo ministrstvo, ki je ponujalo večje plače, predvsem pa večje možnosti napredovanja, vsi Slovenci pa se še niso vrnili iz Beograda ali iz tujine, tako da je trenutno na Ruplovem plačilnem seznamu 126 ljudi (stanje 20. novembra). Če stvar primerjamo z novembrom lani, ko je bila na papirju šele ideja o slovenskem plebiscitu, gre za 80-odstotno povečanje števila zaposlenih. Moramo pa biti pošteni in prikazati še drugo plat: gre, prvič, za dejstvo, da Slovenija postavlja na noge lasten zunanje-politični sistem in njegov aparat in da je bržčas toliko ljudi za opravljanje vseh nalog tudi strokovno, kot je za Slovenijo v preprosto matematično operacijo, ki pokaže, da je slovensko gospodarstvo do 26. junija s svojim 20-odstotnim prispevkom v proračun zunanjega ministrstva pokrivalo stroške 450 redno in 140 pogodbeno zaposlenih v ZSZZ, poleg stroškov že zaposlenih v slovenskem zunanjem ministrstvu. To pomeni, da je slovenski zunanje-politični aparat z vidika davkoplačevalcev sedaj cenejši za 550 ljudi; zdaj se namreč plačuje le 126 zaposlenih.

To niti ni sporno. Kvantiteta se je občutno zmanjšala in zunanje ministrstvo je slovenski državi prihranilo velike denarje. Tudi če se uresniči napovedi, da bo Slovenija v letu dni dobila skupno 30 predstavništev na tujem in da bo moralo ministrstvo zaradi tega predvsem na področju konzularnih, tehničnih in organizacijskih zadev v tujini (in delno doma) do konca leta 1992 zaposliti še skoraj 80 ljudi (da jih bo skupaj 200), bo slovenski osamosvojeni zunanje-politični aparat še vedno za dve tretjini cenejši od tistega iz časov bratstva in enotnosti. Toda kaj je vrnitev beograjskih Slovencev prinesla kakovostno novega ali drugačnega v delovanje slovenskega zunanjega ministrstva, če izvzamemo probleme s prostorom (v eni sobi, npr. v kadrovske, se stiska po pet ljudi) in stanovanjskih težavah teh ljudi?

Žagar in Dušan Zavašnik, ki pa sta odšla medtem v pokoj. Izmed bivših veleposlanikov SFRJ sta se poleg že omenjenih novih funkcionarjev Vrhunca in Mirosi (prej Mehiki) in Ronald Strelec (Nikaragva), Borut Bohte (Nizozemska) je spet na Pravni fakulteti, na uradni dolžnosti slovenskih predstavnikov na tujem pa so že Ernest Petrič (iz Indije v Washington), Boris Frlec (ostal v Bonnu), Jože Šušmelj (ostal v Trstu) in Marjan Majcen (ostal v Celovcu), čeprav slednji želi v Ameriko (uradno je predviden za konzulat v Toronto). Na čakalnem seznamu za bodoče slovenske veleposlanike sta izmed bivših veleposlanikov SFRJ še Stefan Korošec, ki se bo najbrž za pol leta vrnil v svojo staro službo v Lizbono zato, ker Portugalska postaja predsedujoča v ES, in Andrej Novak, ki bo šel uradno nazaj v Strasbourg, ko bo to odobril Demos; vmesno obdobje preživljata kot uradno zaposlena na slovenskem zunanjem ministrstvu. Drugi bivši ambasadorji SFRJ (Boris Cizelj, Peter Toš, Andrej Škerlavaj in Matjaž Jančar), med katerimi je mogoče iskati bodoče veleposlanike Slovenije, so trenutno bodisi v službi v zunanjem ministrstvu oziroma se še vračajo (Toš, Škerlavaj). Izmed bivših strokovnih sodelavcev, zaposlenih v ZSZZ oziroma v tujini, se jih je na Gregorčičevo vrnilo skupaj 33, medtem ko jih je sedem (Simoniti, Zore, Adanja, Zupanc, Gasperič, Hlep, Kerstein) že v službah na slovenskih birojih na tujem. Skupaj: iz Beograda in tujine se jih je v Ljubljano v službo (če odštejemo tiste, ki so sli na delo drugam) vrnilo skupaj 58, od tega jih je 47 še v Ljubljani, 11 pa jih je na tujem kot slovenski diplomati. Dejstvo pa je, da bodo vsi povratniki kot bolj ali manj izkušeni diplomati že v enem letu spet nekje v tujini kot prvi, drugi ali morebitni tretji ljudje v slovenskih predstavništvih. Torej je zanje Gregorčičeva ali Mladika, kamor se namerava ministrstvo preseliti, le prehodna postaja.

S tem »prilivom« prehodnih kadrov pa se je – sodeč po izjavah »starosejcev«, ki smo jih uspeli zbrati – tudi v marsičem podrl sistem dela, ki je bil v navadi na slovenskem zunanjem ministrstvu (kakršenkoli je že bil, je solidno deloval), predvsem pa se je podrla

KDO JE KDO V ZUNANJEM MINISTRSTVU

DR. JANKO PLETERSKI

Kontinuiteta slovenskih narodnih odločitev (I)

Če se danes zastavlja vprašanje, ali lahko govorimo o kontinuiteti slovenskih narodnih odločitev, denimo od razsvetljenstva naprej, torej od časa, ko že govorimo o moderni narodni zavesti, to ne pomeni, da bi nastajal dvom o temeljni odločitvi Slovencev, da narod so in da narod hočejo ostati.

vensko ljudstvo sploh, pozneje pa posamezniki in cele skupine iz naroda na razpolago tudi alternativno možnost. Mislim na kulturno, politično in končno tudi jezikovno germanizacijo. Na obrobjih tudi italijanizacijo in madžarizacijo. Ta alternativa je znotraj jugoslovanskih državnih meja po 1918. letu sicer splahnela, zelo realna pa je ostala za Slovence zunaj njih, in sicer do današnjih dni. Ni treba pogledati le na Koroško. Pa tudi ne

zgodil na aktualne asimilacijske procese med slovenskim življenjem v Italiji.

Spomnimo se polemik v slovenski javnosti pred dvema desetletjema, ko se je zahtevala za svobodno individua pri delu mlade inteligence uveljavljala tudi z legitimizacijo tako imenovanega Dežmanovega kompleksa. Hkrati s tem postavljena zahteva po ločitvi med narodom kot narodenostjo in med nacijo kot

sistemom moči ni brez te implikacije. A pustimo to plat vprašanja o kontinuiteti narodnih odločitev ob strani. S tem, da obstaja samostojna Republika Slovenija, je individualno odločanje Slovencev za svojo narodnost vsaj za veliko večino, ki živi v slovenski državi, praktično rešeno. Ali za vse čase, to je že novo vprašanje.

O kontinuiteti slovenskih narodnih odločitev se danes naša javnost sprašuje, če že ne govori kar naravnost o diskontinuiteti ali celo protislovnosti med njimi, ob jasno razpoznavnem dogodku, je ob odločitvi za državno samostojnost Slovenije. Intenzivnost vprašavanja se je poglabljala, kolikor bolj se je radikalizirala njena izpeljava. V načelu je bila namreč sprejeta že na plebiscitu pred letom dni. Konkretno pa je bila izpeljana pol leta pozneje kot odповed vsakršni institucionalni jugoslovanski povezavi po napadu uzurpirane jugoslovanske armade na Slovenijo.

Uveljavljena je torej nedvomna diskontinuiteta v slovenskem odnosu do Jugoslavije. To je zarez, ki je nepreklicna, vendar je delčna različnih interpretacij, v marsičem protislovnih. Zaradi dejstva, da so praktično vsi Slovenci v eni državi, da je za Slovenijo nujno, da se odtrga od nevarnosti, da v tem iz prostora nekdanje Jugoslavije, da v tem med njimi ni razlik, izvirajočih iz njihove podedovane ali na novo dejstva torej nastaja občutek, da gre za nekaj čisto novega, od preteklosti različnega, preteklost celo nasprotujočega. Na koncu se razmišljanja zgoščajo v dve vse prej kot spodbudni vprašanji. Ali smo torej Slovenci sedem desetletji živeli v neki temeljni zmoti, ko moramo to zmoto in zapustiti prostor svoje tisoletne zgodovine in smo zdaj v položaju, ko moramo to zmoto popraviti? Še bolj turbojno je drugo, nasprotno vprašanje, ki teže o zmoti ne spremlja: Ali se nismo morda vsi skupaj izkazali kot zbor sebičnežev, ki kolnič, na katerem smo nekoč iskali rešitve, družno zapuščamo zdaj, ko tone, namesto da bi ga opustili?

So pa nekateri, ki se ob preminitvi Jugoslavije ne obremenjujejo z nadležnimi vprašanji. Preprosto zato ne, ker so jo že ves čas, ali pa vsaj zadnjih petdeset let intimo odklanjali. Ne mislim na tiste, ki vise na romantični predstavi o stari Avstriji. Slišni so glasovi ljudi, ki v fenomenu Jugoslavije, v vseh sed-

VIDEO DANCE

Sodobni ples, iskan artikel

Od 7. do 9. decembra je v Cankarjevem domu potekal prvi video-dance festival v Sloveniji – predstavitev najbolj zvenelih imen plesnofilmskega ustvarjanja. Ob tem festivalu, ki pomeni zanimivo in aktualno informacijo o sodobnem plesu, pa se zastavlja vprašanje, kako je s plesom pri nas v Sloveniji.

Sodobni ples, ki ima v svetu stoletno tradicijo, je trenutno med najbolj iskanimi artikli na umetnostnem trgu, saj gre za umetnost brez jezične bariere, ki je v zadnjih dveh desetletjih dosegla množično popularnost. Začetki slovenskega sodobnega plesa in klasičnega baleta segajo v 20. let. In četudi sta stara enako, 70 let, je bil razvoj sodobnega plesa po drugi svetovni vojni grobo prekinitven in lahko šele v zadnjem desetletju govorimo o njegovi ponovni profesionalizaciji.

Leta 1918 je skupina ljudi pod vodstvom dr. Frana Govekarja, v okviru Slovenskega gledališkega konzorcija sklenila, da morajo Slovenci dobiti vse veje gledališke umetnosti,

poletje drame in opere tudi balet. Ljubljanski balet so v začetku izmenično vodili baletni mojstri in koreografi predvsem ruskega in češkega porekla in tudi prve slovenske balerine so bile Čehinje.

Hkrati ko so tuji v slovenskem prostoru postavljali temelje klasičnemu baletu, pa sta se v dvajsetih letih zakonca Pia in Pino Mlakar izpolnjevala na Lebanovem koreografskem inštitutu v Berlinu, kasneje koreografskem inštitutu v Nemčiji, v tridesetih letih pa tudi nekajkrat obiskala Ljubljano. Poleg njiju se je v tistem obdobju s sodobnim plesom ukvarjala Meta Vidmar, učenka nemške ekspresionistke Mary Wigman, ene najpomembnejših predstavnic te smeri. Meta

Vidmar je konec dvajsetih let v Ljubljani ustanovila Solo za umetniški ples. Da je šlo za zelo radikalno zadevo, dokazujejo že samo zanimanje posebnega »berlinskega plesnega poročevalca za Ljubljano«, avangardista Ferda Delaka, predvsem pa reakcije kulturne srenje okoli časopisa Slovelec. Balet so pojmovali, če že ne za »peklensko orožje«, narejeno za »pogubo Slovencev, pa vsakakor za »izbor pohujšanja malih ljudi«. Še prav posebne kritike so bili deležni t.i. »umetniški ples in njegovi, velikokrat primitivni predstavniki«, Metina dekleta torej.

Vendar pred drugo svetovno vojno ni bilo prijetno niti »umetniški plesalec« niti baletnikom, ki so zaradi neurejenih razmer v gledališču vadili kar v garderobah in na podstrešjih. Med vojno je na Slovenskem moderni ples zamrl, ena od članic Metine skupine Marta Paulin pa se je priključila kulturni skupini XIV. divizije.

Medtem ko se je sodobni ples v slovenskem prostoru med obema vojnama razvijal hkrati z evropskimi tokovi, predvsem z nemškimi ekspresionizmom, se je po vojni zgodilo to, kar se je v vseh drugih komunističnih državah. Totalitarni sistemi se niso mogli prepoznati v modernistični umetnosti, zato jim je zelo prav prišel meščanski klasični balet, urejena harmonična totaliteta, ki temelji na hierarhičnem redu in nerefleksiranem spoštovanju avtoritet in tradicije. Po vojni sta se Mlakarja vrnila v Ljubljano in prevzela umetniško vodstvo v ljubljanskem baletu. Takratni kulturni načrtovalci so zahtevali balet po ruskih vzorih in temu tudi prilagojeno srednjo baletno šolo.

Zaradi dolgoletnih prijateljskih in idejnih vezi z Edvardom Kocbekom so zakonca Mlakar po desetih letih prisilno upokojili.

Sicer pa je funkcijo baleta morda najjasneje razložil Sergej Kraigher v katalogu leta 1970, ko je bil predsednik pripravljene častnega odbora za proslavo 50-letnice slovenskega baleta: »Opri na materialne možnosti slovenske skupnosti in samoupravne družbene odnose, lahko balet v širšem gledališkem okviru začrta trajnejšo in bolj ugodno razvojno črto in jo vključi v vse bolj sistematično načrtovane napore naših delovnih ljudi. Nastanek in njegova 50-letna rast pomenita enega trajnih in nujnih dejanj v razvoju kulture in umetnosti našega naroda.«

Ne-nujen in povsem naključen pa je bil očitno pojav sodobnega plesa, ki mu zaradi preprosti ustanavljanja zasebnih šol ni preostalo drugega, kot da deluje na ravni kulturno-prosvetnih društev in ritmičnih krožkov. Po smrti Vidmarjeve so njene naslednice začele drseti v vode ljubiteljske umetnosti pod okriljem ZKOS.

Danes slovenski sodobni ples nima svoje institucije, a tudi ne svojega resorja na kulturnem ministrstvu, kjer ga vodijo kar pod glasbo. V času tega plesnega igračenja pa je v svetu sodobni ples doživel kar nekaj zgodovinskih obdobji, sprodujal klasiko sodobnega plesa, in kar je izjemno pomembno, vzpostavil izobraževanje na področju sodobnega plesa, vstevši visoke šole in plesne akademije. Vsi tisti plesalci iz Slovenije, ki jim ni bilo do labodov in mrtvih Giselle, so odhajali v tujino.

Konec 70. se je iz Anglije po petnajstih letih vrnila Ksenija Hribar, ena od ustanoviteljic akademije sodobnega plesa – London Contemporary Dance School. Po nekaj koreografskih v gledališčih je s skupino zagnancev ustanovila Plesni teater Ljubljana in pričela sistematično poučevati tehnike sodobnega plesa. Kasneje so prihajali tudi tuji pedagogi, slovenski plesalci pa so se izpopolnjevali na seminarjih v tujini.

Znotraj Plesnega teatra Ljubljana se je tako v osmih letih izoblikovalo jedro profesionalnih plesalcev, pedagogov in koreografov, hkrati pa se je močna plesna scena vzpostavila tudi zunaj PLT s posameznimi koreografi – Matjažem Faričem, Damirjem Zlatarjem, Frayem, Iztokom Kovačem, Vesno Lavrač in Majo Milenovič. V zadnjem času so čedalje pogostejša medsebojna sodelovanja. Projekt Plesnega teatra Ljubljana 4x4, katerega premiera je bila novembra, pomeni združitve predstavnikov slovenskega sodobnega plesa.

»4x4, večer samostojnih koreografij štirih koreografov, ni nikarkoli koreografsko tekmovalno,« pravi direktor PTL Miran Šušteršič. »Ti štirje mladi koreografi se, kljub temu da izhajajo iz istega duhovnega prostora, tako konceptualno kot po plesnih tehnikah razlikujejo.« To povsem drži. Medtem ko Matjaž Farič, dedič nemškega ekspresionizma, čisto iskreno priznava, da po majhnih duetkih še kako rad skorografira vsaj kakšnih sedemnajst ljudi, je Tanja Zgone poleg Radka Poliča, njenega učenca, edini slovenski butohist in tudi odlična poznavalka kontaktne improvizacije. Vesna Lavrač, diplomantka newyor-

ške plesne akademije, s plesnimi tehnikami obdeluje erotične teme. Iztok Kovač pa združuje plesne nizozemske-belgijske izkušnje s trboveljskimi Sportnimi izkušnjami. Da se projekt 4x4 približuje evropskemu plesnemu dogajanju, pričajo tako odziv domače publike na premieri in ponovitvah kot tudi konkretna povabila na evropske plesne festivale.

PTL se ob – plesni produkciji ukvarja tudi s promocijo sodobnega plesa, tako je tudi organizator prvega video-dance festivala v slovenskem prostoru.

Na podlagi zelo fleksibilnih stikov s tujino se vsako leto izmenja do deset tujih plesnih pedagogov, koreografov in plesalcev, člani PTL pa sodelujejo v tujih skupinah. Omenimo Braneta Potočana, ki že drugo sezono pleše v skupini Wima Vandekeybusa v Belgiji, ter Tanjo Zgone, stalno članico mednarodne butho skupine Ko Morobushija.

Ob vsem tem pa Miran Šušteršič dodaja: »Po desetih letih bi bilo vendarle treba sodobni ples institucionalizirati, kar seveda pomeni redno letno dotacijo, uradno priznanje šole sodobnega plesa, urejene vadbene prostore in ne nazadnje dvorano, namenjeno sodobnemu plesu.«

Za kontinuiran profesionalni razvoj sodobnega plesa se bo torej končno morala zbuditi slovenska kulturna politika in sodobni ples finančno in prostorsko postaviti na mesto, ki mu pripada.

Mojca Kumerdej

TAJNA TRGOVINA

Vse je naprodaj, od stenic do vislic

Sredi sporne in skrivnostne trgovine z orožjem živi poseben svet – kupčevanje z varnostnimi napravami. Prodaja teh na pogled dosti manj agresivnih izdelkov je dodatno zavarovana pred kritikami, ker je utemeljena v bolj ali manj legitimnih motivih.

Vemimo za primer računalniški sistem zbiranja informacij, ki naj pomaga v boju proti kriminalu, vendar ga represivne vlade uporabljajo za nadzor nad disidenti, protivladnimi skupinami in uporniki; kje je tista ločnica, kjer se legitimni instrument dobrega upravljanja države prevesi v instrument represije?

Na mednarodnem tržišču je danes mogoče svobodno prodajati naprave za telefonsko prisluškovanje, analiziranje prstnih odtisov,

policijske in paravojaške komunikacijske sisteme, naprave za opazovanje, interne varnostne naprave, vodne topove in celo vrsto drugih pripomočkov za vzdrževanje reda in miru, vse tisto, skratka, kar potrebujejo policije v svojem prizadevanju za preprečevanje, odkrivanje in raziskovanje kriminala. Toda ko se te naprave znajdejo v rokah avtoritarnih režimov, ki jih uporabljajo proti lastnemu prebivalstvu, da bi se ohranili na oblasti, se prodaja teh varnostnih naprav prevesi v večje skrivno in izjemno donosno represivno trgovino. Ta trgovina je zaradi lastnih interesov skrbno varovana pred pogledi. Tako privatna

podjetja kot vlade, ki stojijo za njimi, strogo varujejo te skrivnosti.

Paket naprav, ki sodijo v potencialno represivno tehnologijo, dopolnjuje še programska oprema, se pravi računalniški programi, navesti in osebe, ki šola policijske in paravojaške enote, stratege za boj proti upornikom ter obveščevalce. Represivni režimi vsega sveta si iz impresivnih katalogov, ki ponujajo zadnje tehnološke dosežke, lahko izberejo tako aparature kot ekspertno znanje, ki jih pomaga ohraniti na oblasti.

Meja med legitimnim in neligitimnim pa ni zmeraj sporna. Leta 1988 je zbudilo precej hude krvi poročilo, da je britansko podjetje Hiatt and Co prodalo vislice v Abu Dabi. Leta 1984 je neko drugo britansko podjetje izdelovalo in prodajalo železne okove za noge, kar pravila OZN o minimalnih standardih za ravnanje z zaporniki prepoveduje (v 33. paragrafu); naprave so bile namenjene za izvoz. Naprodaj so tudi primerci za puljenje nohtov, aparature za električne šoke in druge naprave za mučenje. Statističnih podatkov ni, a zdi se, da promet teče predvsem s severa na jug.

Največje izvoznice teh priprav so ZDA, Velika Britanija, Francija in Sovjetska zveza. V drugo ligo sodijo Belgija, Italija, Nemčija in Izrael, skupaj z njimi pa vse več držav tretjega sveta, denimo Argentina in Brazilija. Statistični podatki so na voljo le v obrisu, toda leta 1979 je Michael Klare, poznavalec

tovrstne trgovine, navedel podatek, da so ZDA leta 1977 prodale državam tretjega sveta za 190 milijonov dolarjev policijskih in paravojaških aparatov. Novejših podatkov ni mogoče zaslediti, kar ni posebno presenetljivo. Zahodne države te pripomočke prodajajo direktno in ponavadi v skupnem paketu pod firmo pomoči. Pomoč, ki zajema tudi varnostne naprave, se je začela uveljavljati ob koncu kolonialne dobe, tik pred neodvisnostjo, ko so se odhajajoče evropske sile trudile postaviti na noge lokalne policije in vojske.

To se je potem nadaljevalo tudi po razglasitvi neodvisnosti in je bilo ponavadi vključeno v sporazume o sodelovanju med novo vlado in bivšo kolonialno silo.

Na ravni prodaje in marketinga se ti vladni programi razlikujejo od zasebne trgovine. Večino strojne opreme te vrste izdelujejo zasebna podjetja orožja. Ta prodajajo tako na domačem kot na tujem trgu, a pri prometu jim pomagajo vladni kanali. Podjetja se ponavadi specializirajo za nekaj izdelkov, medsebojno povezava pa je v rokah trgovcev na debelo in izvoznih podjetij, ki skrbijo za trženje in za distribucijo.

da v Čilu policija uporablja električno palico, znano kot *picana*.

Grupacija SAS je bila potem likvidirana, vendar je na novo vzniknila na Škotskem. Ponuja pa, tako trdi, »zelo specialno vejo varnostnih aparatov, policijskih varnostnih naprav vseh vrst«. Njeni izdelki so namenjeni samo za izvoz, kar teče skozi vladni izvozni urad. Družba doma sploh ne oglašuje, njeni katalogi pa so dostopni samo morebitnim tujim strankam.

Glavna tovrstnih poslov se sklepa na rednih razstavah orožja. Eden takih sejmov je vsakoletna Mednarodna policijska razstava in konferenca, ki jo organizira IPEC (International Police Exhibition Commission). Približno 60 odstotkov sodelujočih je iz Velike Britanije, preostali so od drugod. Razstava naj bi »pomagala policiji in agencijam, ki vzdržujejo zakonitost, ter drugim, ki so vključeni v preprečevanje kriminala«, dostopna pa je samo pripadnikom policijskih, varnostnih in posebnih enot. Drugim je vstop dovoljen le, če vložijo posebno prošnjo in če je, seveda, odobrena. IPEC ima svoje glasilo, IPEC News, ki »ima prek 40.000 naročnikov v več kot 150 državah«. Glasilo prinaša tako članke kot oglase za aparature, ki jih izdelujejo zasebne firme in ki so na ogled med razstavo.

Redne letne podatke o varnostnih napravah, ki jih ponuja trg, objavlja poseben katalog, International Law Enforcement Catalogue. V večje podrobnosti gre British Defence

Equipment Catalogue, ki izhaja v treh zvezkih. Gre za skupni katalog vseh privatnih britanskih firm in vseh njihovih izdelkov. Podatki o izdelkih in prodaji so na voljo vsem izdelovalcem in kupcem. Za javnost so te informacije nedostopne.

Vest cloveštva se le počasi prebujajo v spoznanje, da bi bila potrebna zakonodaja, ki bi nadzorovala trgovino z represivnimi napravami. Nekaj upanja ponuja rastoče prepričanje, da bi bilo treba regulirati trgovino s konvencionalnim orožjem. Trenutno so izvozni predpisi takšni, da se promet z represivnimi pripomočki nemoteno razvija in razcveta. Leta 1984 je ameriški pravilnik za izvoz vseboval poseben odstavek, ki je omogočil promet s »specialno skonstruiranimi napravami za mučenje«. Edward Snyder iz odbora za zvezno zakonodajo v ZDA se je pri ministru za zunanje zadeve pozanimal, kakšna je bila usoda tega odstavka, in zvedel, da so ga v času Reaganovega predsedovanja še razširili.

Izvoz represivne tehnologije, v glavnem v države tretjega sveta, se nadaljuje v tempu, ki je skladen z razvojem konfliktov in političnih nemirov, tako značilnih za te države, kjer je toliko vlad v permanentnem bojem stanju s svojimi prebivalci. Trgovina z represivno tehnologijo ne seže niti do kolen trgovini z orožjem, vendar posredno povzroča ljudem več trpljenja kot visokotehnološka vojaška oprema.

Index on Censorship, London

MEDIA MARKETING

december 1991
leto XI (12)
številka 128
YU ISSN 0352-1761

MEDIA MARKETING časopis za podjetništvo, trženje in tržno komuniciranje

MAXWELL: KRALJESTVO DOLGOV
Stran 6

MRTVI ČASOPISI IN SVI PANTERJI
Stran 7

PORTOROŽ 1991: VSI PORTOROŠKI MARKETINŠKI DNEVI
Stran 8

ISTOVETNOST SLOVENIJE
Stran 9

STENJAJI DAL JE POTOVALA POSILKA
diagnostični napredek del evropskega natečaja I.P.C.A. iz Pariza do Ljubljane. Evropski in svetovni preiskovalci Beograda, tretje suvo mornarstvo v Celovcu. Pripravo Zlat, da bi lahko je »težje zvešča« v celoti predstavili evropski naj natečaj, v katerem smo imeli tudi sami nekaj pravnih vprašanj. Zato danes le za prikazimo in najzvo objavimo emagandami Letovca oglasi. Portant ali tvoj eksperiment.

NOVA PREDSEDNIKA SE PREDSTAVITA
Stran 13

LETOŠNJI NAJBOLJŠI PROPAGANDNI FILM
Stran 14

EUROPAGES 1992
Stran 15

IDENTITETA SLOVENIJE
Stran 16

MADE IN SLOVENIA – ZNAK KAKOVOSTI?
Stran 17

OSNUTEK SLOVENSKEGA KODEKSA OGLASEVANJA
Stran 18

ITALIJANSKI VINARJI SO DOBRI TRZNIKI
Stran 22

DÜSSELDORF: DIZAJN PO MURPHYJEVI MERI
Stran 25

PODPJETNIŠKO POSPRAVLJANJE
Stran 26

MEDIA MARKETING, Ljubljana, Titova 35, tel.: 061/318-593.

STYRIA
PAROVI ŠTAJERSKE

Kadar pride Štajerska v Ljubljano, je v metropoli praznik!

Najboljše, najokusnejše in najbolj zdravo s Štajerske. Izbrani štajerski proizvajalci brane in pijače združeni v trgovini STYRIA.

Trgovina STYRIA na Šmartinski 152 - javna skladišča, bo odprta 16. 12. 1991. Odprta bo vsak dan od 9.00 do 19.00 ure, v soboto od 8.00 do 13.00 ure, v nedeljo od 9.00 do 13.00 ure.

